

רע"פ 2448/14 - מנחם נחמיאס נגד מדינת ישראל הועדה המחוזית לתכנון ובניה

בבית המשפט העליון

רע"פ 2448/14

לפני: כבוד השופט ח' מלצר

המבקש: מנחם נחמיאס

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל הועדה המחוזית לתכנון ובניה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו בית המשפט המחוזי
חיפה (כב' השופט א' אליקים) מתאריך 11.03.2014
ב-עפ"א 45809-02-14

בשם המבקש: עו"ד ביקי מוראד

בשם המשיבה: עו"ד רן עמיאל

החלטה

1. לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה הנכבד (כב' השופט א' אליקים), ב-עפ"א 45809-02-14, מתאריך 11.3.2014, בגדרו נדחה ערעורו של המבקש על פסק-דינו של בית משפט השלום הנכבד בחיפה (כב' השופט ע' קוטון) ב-עמ"א 34281-10-11 (הכרעת דין מתאריך 8.7.2013; גזר דין מתאריך 2.2.2014).

2. המבקש, שהינו הבעלים והמחזיק (במשותף עם רעייתו) של נחלה בכפר ביאליק (להלן: המקרקעין), הורשע בבית משפט השלום, לאחר שמיעת ראיות, בהכרעת דין מפורטת ומנומקת, בעבירות של: שימוש חורג בקרקע חקלאית ללא היתר ובניגוד לתוכניות (עבירה לפי סעיפים: 145(א), 156(א), 204, ו-208 לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 (להלן: חוק התכנון והבניה)), ביצוע עבודות ושימוש הטעונים היתר, ללא היתר בניה ובניגוד לתוכנית (עבירות לפי הסעיפים הנ"ל, בצירוף סעיף 218 לחוק התכנון והבניה ותקנות התכנון והבניה (עבודות ושימוש הטעונים היתר), התשכ"ז-1967), וכן בעבירה של אי-קיום צו שיפוטי (עבירה לפי סעיף 210 לחוק התכנון והבניה). ההרשעה הנ"ל היתה בארבעה אישומים שונים, ובנוגע למספר רב של מבנים שנמצאו במקרקעין אשר בחלקם נעשה שימוש על ידי המבקש עצמו ובחלקם על ידי צדדים שלישיים, שהחזיקו והשתמשו בהם מכוח הסכמי שכירות שנכרתו עימם. יוער כי לצד הרשעתו בעבירות הנ"ל, זוכה המבקש מחלק מהעבירות שיוחסו לו בקשר לחלק מהמבנים שנמצאו במקרקעין.

כאן המקום לציין כי ביחס למבנים מסוימים שבגין השימוש בהם הורשע המבקש בגדרי ההליך, מושא הבקשה שלפני, הורשע המבקש בעבר בעבירות של שימוש חורג בקרקע חקלאית ללא היתר ובניגוד לתוכניות, והוצא כנגדו צו איסור שימוש בהם (להלן: צו השיפוטי). בהמשך, ולנוכח אי-קיום הצו השיפוטי, הורשע המבקש בעבירה לפי סעיף 210 לחוק התכנון והבניה, ובמסגרת זו נדון המבקש, בין היתר, ל-4 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים (ראו: ת"פ 1889/06; להלן: עונש המאסר על תנאי שהושת על המבקש בגדרי ההליך הקודם). ערעור ובקשת רשות ערעור שהגיש המבקש על פסק הדין בהליך הנ"ל - נדחו (ראו: ע"פ 2420/07, רע"פ 3591/08).

3. בגזר הדין, מושא הבקשה שלפני (שאף הוא מפורט ומנומק כדבעי) הפעיל בית משפט השלום הנכבד את עונש המאסר על תנאי שהושת על המבקש בגדרי ההליך הקודם, והוסיף והטיל עליו 5 חודשי מאסר בפועל, שירוצו במצטבר לעונש המאסר על תנאי שהופעל - כך שעונש המאסר הכולל אותו אמור המבקש לרצות עומד על 9 חודשי מאסר בפועל. כן הושתו על המבקש: 6 חודשי מאסר על תנאי, קנס בסך 25,000 ש"ח, והתחייבות כספית על סך של 50,000 ש"ח. בנוסף הוציא בית משפט השלום הנכבד צו איסור שימוש ביחס למבנים שבגין השימוש בהם הורשע המבקש, ואף הורה על הריסתם של המבנים שנבנו ללא היתר ושלגביהם הורשע המבקש (וזאת עד לתאריך 15.9.2014).

4. ערעור שהגיש המבקש על פסק דינו של בית משפט השלום הנכבד - נדחה, על כל חלקיו, על ידי בית המשפט המחוזי הנכבד. באשר להשגותיו של המבקש כנגד הרשעתו, קבע בית המשפט המחוזי הנכבד כי: "לא נפל פגם באף אחד ממרכיבי הכרעת הדין לגבי הרשעת הנאשם וגם לא לגבי פרשנות המושג, שימוש חקלאי". ואילו ביחס לעונש שהושת על המבקש, נקבע, בין היתר, כך:

"...לא מדובר במעידתו הראשונה של המערער... למרות שבתי המשפט עד אותו שלב התחשבו בצורה מקלה מאוד עם המערער והסתפקו למשל בעונש של מאסר על תנאי, בגין עבירה של הפרת צו שיפוטי, המשיך המערער והפר את צו בית המשפט והוסיף לעשות עבירות בנייה אחרות, ובנסיבות שכאלו, לא ניתן לכנות את העונש שהוטל עליו כעונש שחורג בצורה קיצונית מרמת הענישה המקובלת, ולכן, אין מקום להתערב בגזר הדין".

מכאן הבקשה שלפני, למתן רשות ערעור, ולצידה גם בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר שהושת על המבקש.

5. בבקשתו חוזר המבקש, בעיקרו של דבר, על הטענות שהעלה בפני הערכאות הקודמות - ונדחו. לצד טענות "ערעוריות", שאין מקום להידרש אליהן במסגרת זו, טוען המבקש כי הבקשה מעוררת שאלה משפטיות החורגת מעניינו הפרטני, אשר לא נדונה כדבעי על ידי הערכאות הקודמות שנדרשו לעניינו - והיא: האם ניתן להרשיע אדם שהוא בעלים במשותף במקרקעין, מכוח נישואין, ושכנגדו בלבד הוצא צו איסור שימוש לפי סעיף 205(3) לחוק התכנון והבניה - בעבירה של אי-קיום צו שיפוטי, לפי סעיף 210 לחוק התכנון והבניה, כאשר אותו אדם איננו יכול לאכוף את הצו השיפוטי, הואיל וזה חל עליו בלבד, ואילו שותפו (כאן - רעייתו של המבקש, דליה) איננו כפוף לצו ורשאי לעשות כל העולה על רוחו, לרבות התקשרות עם צדדים שלישיים בחוזים (להשכרת המבנים שבגינם ניתן הצו השיפוטי), אשר במהותם נוגדים את הצו השיפוטי (ראו, למשל: עמ' 2 לבקשה).

6. לאחר עיון בבקשת רשות הערעור ובחומר שצורף לה, הגעתי למסקנה כי דין הבקשה להידחות. אביא, להלן, בתמציתיות, את הנימוקים להחלטתי זו.

7. כידוע, הלכה היא כי רשות ערעור לדיון ב"גלגול שלישי" בפני בית משפט זה תינתן רק במקרים מיוחדים, המעוררים שאלה משפטיות נכבדה, או סוגיה ציבורית כבדת משקל, החורגת מעניינם של הצדדים לבקשה (ראו: רע"פ 3383/13 מור נ' מדינת ישראל (13.1.2014) והאסמכתאות הנזכרות שם), וכן במקרים חריגים, שבהם מתגלה אי-צדק בולט, או עולה חשש לעיוות דינו של המבקש (ראו: רע"פ 3217/13 סמאר נ' מדינת ישראל (20.5.2013) והאסמכתאות הנזכרות שם, בפסקה 6). זאת ועוד - הלכה היא כי מידת העונש לא תשמש עילה למתן רשות ערעור בפני בית משפט זה, אלא במקרים נדירים, שבהן מדובר בחריגה קיצונית ממדיניות הענישה הראויה, או הנוהגת בעבירות דומות, על פי נסיבות העניין (ראו: רע"פ 189/14 מודלג' נ' מדינת ישראל (3.3.2014) והאסמכתאות הנזכרות שם, בפסקה 5 (להלן: עניין מודלג')).

לא שוכנעתי כי הבקשה שלפני עומדת באמות המידה הנדרשות, בהתאם לפסיקה, לצורך מתן רשות ערעור לדיון ב"גלגול שלישי" בפני בית משפט זה. הטעמים למסקנה זו יובאו להלן.

8. לנוכח קביעותיהן העובדתיות של הערכאות הקודמות, שדנו בעניינו של המבקש, הרי שהסוגיה המתוארת בפסקה 6 שלעיל מתעוררת כאן באופן עיוני בלבד, ולפיכך אין מקום להידרש לה בגדרי ההליך שלפני. אבהיר:

בית משפט השלום הנכבד דחה את הטענה שלפיה נמנע מהמבקש לקיים את צו איסור השימוש, לנוכח פעולותיה של אשתו במקרקעין, מכוח בעלותה (המשותפת) בהם (בבחינת: "לא אני התרתי לאחרים לעשות שימוש במקרקעין - אלא אשתי, שהיא הבעלים ה'אמיתית' של המקרקעין"). ראו בהקשר זה, למשל, את האמור בפסקה 33 להכרעת הדין, שבה צוין כי במכתבים ששיגר המבקש לשוכרים שהחזיקו בחלק מהמבנים, באותה העת, ושהוגשו לבית המשפט באמצעותו, כתב המבקש: "אני הבעלים של המושכר שבחזקתכם" (ההדגשה הוספה - ח"מ), וכן: האמור שם בסיפא לפסקה 35.

יתרה מכך - עיון בחלק מתשובותיו בחקירתו הנגדית של עד ההגנה היחיד (זולת המבקש) שהעיד במשפט מטעם המבקש (אחד משוכרי המבנים המצויים על המקרקעין), מוביל למסקנה כי הגרסה העובדתית שעליה מנסה המבקש לבסס את טענתו המשפטית - "נולדה" לצורכי המשפט, בניסיון "להמציא" למבקש טענת הגנה כביכול.

לכך מצטרפים גם דבריו הנכוחים של בית המשפט המחוזי הנכבד בפסק דינו, לפיהם:

"לא רק גרסת הנאשם [המבקש כאן - ח"מ] בהודעותיו במשטרה, כפי שצוטטו בדיון היום מפי ב"כ המשיבה אלא עצם התנהגותו במהלך כל השנים, אינה מתיישבת עם מניעה כלשהי לקיום הצווים או למצער ניסיון לקיים אותם, והמערער אפילו לא ניסה לקיים את הצווים, משיקולים השמורים עימו. הסבר ענייני להתנהגות זו לא הוצג בפני בית משפט קמא ולא מקובלת עלי הטענה כי האישה מנעה ממנו לקיים את הצווים או קיום של שוכר זה או אחר, צריך היה להשפיע על חובותיו לקיים את צווי בית המשפט" (שם, בעמ' 7).

9. זאת ועוד - אחרת. לא מתגלה בבקשה שלפני אי צדק בולט, והיא איננה מעלה חשש כי נגרם למבקש עיוות דין. הכרעותיהן של הערכאות הקודמות בעניינו של המבקש - בדין יסודן, ואין מקום להתערב בהן. אבהיר:

סעיף 210 לחוק התכנון והבניה מורה כך:

"210. נשפט שאינו מקיים צו לפי סעיפים 205 או 206, בתוך המועד שקבע בית המשפט, דינו - מאסר שנה ואם נמשכה העבירה אחרי תום המועד, דינו - קנס כאמור בסעיף 61(ג) לחוק העונשין, לכל יום של עבירה".

לית מאן דפליג שהמבקש לא קיים את צו איסור השימוש שהוצא כנגדו בגדרי ההליך הקודם (ביחס לחלק מהמבנים, מושא הבקשה שלפניו), מכוח סעיף 205(3) לחוק התכנון והבניה, וזאת לאחר שהוא הורשע (שם), בין היתר, בעבירות לפי סעיף 204 לחוק התכנון והבניה. די בכך כדי למלא אחר יסודות העבירה לפי סעיף 210 לחוק התכנון והבניה ולהביא להרשעתו של המבקש בעבירה של אי קיום צו שיפוטי (עיינו גם: רע"פ 3591/08 מנחם נחמיאס נ' מדינת ישראל (4.5.2008), בעמ' 3).

למעלה מן הדרוש אעיר שכפי שציין בית משפט השלום הנכבד בפסק דינו, הלכה היא מלפני בית משפט זה כי אפילו העברת הבעלות בנכס שביחס אליו הוצא צו שיפוטי לפי סעיף 205 לחוק התכנון והבניה, לאדם אחר - אין בה, כשלעצמה, כדי לפטור את מי שכנגדו הוצא הצו שיפוטי מהחובה לקיימו (עיינו והשוו: רע"פ 10308/09 הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל אביב נ' ספטון (19.1.2012)). כלל זה נכון, מקל וחומר, בשעה שהצו השיפוטי מורה על איסור-שימוש (להבדיל מהריסה) וכאשר מי שכנגדו הוצא הצו ממשיך להחזיק במקרקעין מכוח בעלותו בהם, ולקבל

טובת הנאה מהשימוש שנעשה (על ידי אחרים) בנכסים המצויים על המקרקעין שבבעלותו, כבעניינו. ודוק: סעיף 27 לחוקה המקרקעין, התשכ"ט-1969 (להלן: חוק המקרקעין), קובע כי בעלותו של כל אחד מהשותפים במקרקעין, לפי חלקו, "מתפשטת בכל אתר ואתר שבמקרקעין ואין לשום שותף חלק מסוים בהם". בהמשך, מורה סעיף 34(א) לחוק המקרקעין, כי: "כל שותף רשאי להעביר חלקו במקרקעין המשותפים, או לעשות בחלקו עסקה אחרת, בלי הסכמת יתר השותפים". מכאן נובע כי בהיעדר הסכמה אחרת, חלוקת הבעלות בין שותפים במקרקעין הינה חלוקה "מתמטית"- "רעיונית", ולא פיסית. עוד נובע מצירוף ההוראות הנ"ל כי אין בכוחו של שותף יחיד (במשמעות סעיף 31 לחוק המקרקעין) להשכיר חלק מסוים של המקרקעין המשותפים, או אתר הנמצא בהם, לאדם אחר - ללא הסכמת יתר השותפים (עיינו והשוו: ע"א 304/72 ביאלר נ' ביאלר, פ"ד כ"ז(1) 533). לפיכך, נראה כי גם מהבחינה המשפטית טענתו של המבקש, אשר יוצאת מנקודת הנחה (שגויה) כי רעייתו רשאית לעשות במקרקעין "ככל העולה על רוחה", ללא הסכמתו - תלויה על בלי מה.

10. מהחומר המונח בפני עולה כי במשך שנים עושה המבקש דין לעצמו, בתחום עבירות הבניה בנחלה שהוא הבעלים המשותף והמחזיק שלה, תוך שהוא מנסה לתרץ את מעשיו באמתלות שונות. ניסיונו של המבקש להסיר מעליו את האחריות לקיום הצו השיפוטי שהוצא כנגדו בהליך הקודם, ולתלות את ה"אשם" ברעייתו, בטענה כי היא זו שמנעה ממנו מלקיים את הצו השיפוטי - הוא, בנסיבות העניין, ניסיון נפסד, ובדין לא שעו הערכאות הקודמות לטענתו של המבקש במישור זה.

11. לא מצאתי גם מקום להתערבות בהכרעותיהן של הערכאות הקודמות בנוגע לעונש שנגזר על המבקש אשר לא ניתן לומר עליו כי בנסיבות העניין הוא חורג במידה קיצונית מרמת הענישה המקובלת, או הראויה, לעבירות שבהן הורשע המבקש. בית משפט זה עמד לא אחת על החומרה שבהפרת דיני התכנון והבניה. בפרט הודגשה בפסיקת בית משפט זה חומרתה של העבירה לפי סעיף 210 לחוק התכנון והבניה, שביצועה - על דרך של אי-קיום הצו השיפוטי - מבטאת זלזול מופגן בשלטון החוק ובהחלטות שיפוטיות (עיינו: רע"פ 4169/12 דן מחיזור בע"מ נ' מדינת ישראל - 8.7.2013) והאסמכתאות הנזכרות שם). העונש של תשעה חודשי מאסר בפועל, אשר הושת על המבקש (לצד עונשים נלווים), נושק, אמנם, לרף הגבוה של שנת המאסר הקבועה בסעיף 210 לחוק התכנון והבניה, אך כמוהם גם עבירותיו של המבקש, אשר הציבו רף גבוה בהתעלמות ממערכת אכיפת חוקי התכנון והבניה (ראו והשוו: דברי חברי, השופט ס' ג'ובראן ב-רע"פ 500/07 נסאר נ' מדינת ישראל (5.9.2007)); עוד עיינו והשוו: עניין מודלג'; רע"פ 4534/09 ג'רוסנ' הועדה המחוזית לתכנון ולבניה צפון (3.6.2009)).

12. סוף דבר: הבקשה למתן רשות ערעור נדחית, ועימה גם הבקשה לעיכוב ביצוע העונש.

המבקש יתייצב, איפוא, לריצוי עונש המאסר שנגזר עליו - בתאריך 11.5.2014 עד לשעה 10:00, בבית"ר קישון, או במקום אחר על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות, או דרכון. על המבקש לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, טלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתנה היום, י' בניסן התשע"ד (10.4.2014).

שׁוֹפֵט
עמוד 5
